

hedstanker paa de aandelige Omraader kan gennemføres fuldt ud. Men paa den anden Side erkender jeg og vurderer i høj Grad, at en god Folkeskole kan bane Vejen for bedre Samfundstilstande, for et Samfund med mere Frihed og Lighed end det nuværende, blandt andet ogsaa i første Linie ved at bidrage til at nedbryde visse Dannelsesskranker, ved at udligne en Forskel i Dannelsesniveau i Væsen, Manerer, Sprog o. s. v., som er i høj Grad skillende, i høj Grad unationale, i høj Grad uheldige for Arbejdet paa Nationens Enhed og Samling, og som kunde bestaa en Tid, selv om de økonomiske Skranker faldt. Skolen har sikkert en stor udjævnende Mission i Retning af at skabe et Folk, der føler sig som Enhed.

Denne fælles, frie og rummelige Folkeskole, jeg har skitseret, bør, som der staar i Ventres Program, være Genstand for Statens særlige Omsorg, og jeg tilføjer, den maa og bør være Genstand for Demokratiet særlige Omsorg. Det er den Skole, i hvilken det overvejende Flertal af Landets Børn gaar. Efter den nyeste Statistik, jeg har kunnet finde derom — jeg har ikke kunnet finde nogen nyere end Statistisk Aarbog 1915, der gælder for 1. Januar 1914 —, gaar der i Kommuneskolerne 377,000 Børn og i de private Skoler kun 45,000; endvidere er der et Par Tusind — det er det hele —, som undervises i Hjemmene, og nogle Hundrede endnu ikke indmeldte i Skolen, skønt de er skolepligtige, og aandsvage og saadanne Børn. I de 45,000 er medregnet Børnene i Statens højere Skoler og i de forskellige Realskoler og private Mellem-skoler og Gymnasier. I den grundtvigske Friskole — jeg har ikke kunnet finde nogen særlig ny Statistik derom — ude paa Landet gaar der neppe over 10,000 Børn. Det er altsaa et forholdsvist lille Mindretal, der søger derhen. Det aldeles overvejende Antal af Landets Børn, de 377,000, gaar i Folkeskolen, ja, endog flere, hvis man medregner Statsskolen, den højere Folkeskole, og dette aldeles overvejende Procenttal vokser fra Aar til Aar med rivende Fart. Den Tid er ikke fjern, da man kan sige, at praktisk talt gaar alle københavnske Børn i københavnske Kommuneskoler og i de Fortsættelser, vi naturligtvis i højere og højere Grad maa have, fordi Folkets Skole naturligvis maa være saadan, at den tillader alle Børn at naa saa vidt, som deres Evner og Anlæg tillader, uden Hensyn til Forældrenes økonomiske Kaar. Denne Folkeskole, der i den Grad omfatter det store og stadig

voksende Procenttal af Landets Børn, maa selvfølgelig i særlig Grad være Genstand for Statens og hele Demokratiet Omsorg. I dette Arbejde er vi Socialdemokrater af fuldeste Hjerter med, ja vilde gerne gaa i Spidsen derfor og her virke fremadrivende og fremskyndende.

Det er disse Betragtninger, jeg har fundet Anledning til at fremdrage ved denne Lejlighed. Jeg vil slutte med paa det bestemteste at afvise den Usandhed, som bruges agitatorisk mod os i visse Kredse, særlig under Valgkampe, at det socialdemokratiske Maal er at erobre Staten og saa omdanne Staten til en Slags Fritænkeranstalt, der skal udrydde Troen af Barnesjælene over hele Landet. Det er noget saadant, vi møder i Agitationen, neppe sagt saa tilspidset, men det er den Tanke, der ligger bag ved, og det er med en saadan Agitation, man søger at paa-virke de naive og Fanatikerne til at rejse sig imod os, der i Virkeligheden er de ivrigste Forsvarere her i Landet af en aandelig Frihed, som gaar meget videre, end vore Modstandere vil med. Hvis vi faar en Diskussion om Religionsfrihed ogsaa i Folkeskolen, skal det nok vise sig. Jeg vilde gerne have, at det ærede Medlem fra Assens og det ærede Medlem fra Ringkøbing gik saa vidt, at de endnu stillede sig uforandret paa Venstres Standpunkt af 1873. Jeg er desværre lidt ængstelig for, at dette ikke vil være Tilfældet. Man bruger denne Agitation mod os. Hvorfor? Og hvorfor bruger man den i stærkere og stærkere Grad? Hvorfor var dette ikke Venstres Agitation i Begyndelsen af 70erne, neppe nok i 80erne, ikke en Gang op i 90erne, da Venstremænd politisk gik sammen med os for at fælde det gamle Tvangsstyre her i Landet? Det laa i, at den økonomiske Udvikling ikke var saa langt fremskreden som nu. Venstre mente den Gang at have Raad til den Luksus at dyrke Aandsfriheden. Naar man nu bruger denne usandfærdige Agitation mod os, er det for at afstive det gamle konservative Samfund, visse økonomiske Klasseinteresser. Derfor søger man at kalde paa de naive og rejse de fanatiske imod os, fordi man haaber derved at faa nogle med, som i Virkeligheden har Klasseinteresser sammen med os, men som man ved denne Agitation kan drive bort fra vore Rækker over paa de andres, og man trænger til al Støtte, man bejler til den mindste Stemme. Der er sagt, at en Venstremænd aad gerne sin Oldemo'r for at faa en Stemme. Man bruger alle Midler,